

Jasna iz Nuštra: puška, prase i dva psa — moja straža i moj život

Priča žene koja je izdržala rovove, granate i ratne traume – Jasna Pirić r. Mustapić

Rođena sam u Nuštru, u Nuštru sam odrasla i završila osnovnu školu. Kao i mnogi iz okolice, počela sam raditi u kombinatu Borovo; među 25.000 radnika bila sam i ja. Poslije toga prešla sam na Henrikovce, a odatle u poljoprivrednu ekonomiju gdje smo imali duhan, žito, mentu i puno drugih kultura. Bilo je posla, bila je dobra zarada i dobro se živjelo.

Zašto sam pristupila Hrvatskoj vojsci

Trideset hektara žita trebalo je ovršiti ispod Pačetina. Tamo su nas četnici presreli: pokupili su dečke i traktore, a nas tri žene, koje smo pomagale u žetvi, vrijeđali i tukli. Dečke su kundacima udarali u trbuh, leđa i glavu gdje su stigli. Psovali su nam „majku ustašku“, vikali da otimamo „njihovo“, „njihovoj deci“, da je to njihovo i da što smo uopće došle. Kada su nas pretukli i nas tri zlostavljali, kidali su s nas odjeću, nazivali nas „ustaškim kurvama“, govorili da smo „samo za pobiti ili rađati srpsku djecu“. Hvatili su nas za dojke i radili svašta — neugodno mi je i izgovoriti. Na kraju, s

pokidanom odjećom, bez naše mehanizacije i žita koje su nam oduzeli, svaka smo dobile „nogom u tur“ i preko vuke nas otjerali na ekonomiju. Odatle sam otišla, uzela svoj bicikl i prijavila se u Seoske straže, naravno dragovoljno.

Prvi susret s puškom

Došla sam u dvorac, a tadašnji zapovjednik koji je preuzeo vodstvo Seoske straže, Ivan Sesar — svi su ga zvali Skeo — primio me i rekao: „A što da radim s tobom?“ Netko je rekao: „Daj joj pušku.“ Odgovorio je: „Nemam ni za muškarce.“ Rekla sam: „Ako koji pogine, onda je moja. Bit ću s njim — ili ću ja ili on, ali netko će imati pušku.“

Dečki su se počeli smijati. Jedan je uzeo „srpkinju“ — pušku s preklopnim kundakom — koju sam prvi put vidjela u životu. Preda mnom ju je u dvije minute rastavio, u pet minuta sastavio i dao mi je: „Kad je rastaviš i ponovno sastaviš, pa iz prve ispališ metak — tvoja je. Ako ne ispali, nemaš pušku.“ Tri sata sam je rastavljala; nisam znala gdje i što pritisnuti. Sastavila sam je za pet minuta. Više nikada nisam zaboravila ni rastaviti ni sastaviti, čak sam i krala s njom. Pitala sam: „Jesi rekao?“ — „Jesam.“ Onda mi ju je dao. Od tada je više nisam ispuštala iz ruku.

Na Svetoj Ani — prva crta

Prvo su me, da me se „riješe“, opet htjeli poslati da kuham kavu ili nešto drugo. Rekla sam: „Da sam htjela kuhati i čistiti, ostala bih kod kuće. Ako hoćete kavu — idite kući.“ Tada su me rasporedili na Svetu Anu, najistureniji položaj prema Pačetinu, Bršadinu i Marincima, prema Ostrovu — položaj koji su stalno mogli tući.

Naši su išli ispaljivati prve protugradne rakete na Pačetinsku šumu, gdje su navodno imali bunker. Pored Svete Ane bilo je polje i šumica, i danas je tamo. Od INA-e je i dalje bunker, a pored njega je tada bio plast sijena, usred djeteline, pa se sijeno tovarilo tik do bunkera.

Stajala sam i iz radoznalosti gledala kako postavljaju protugradne i pucaju na Pačetinu. Prvu su ispali — došla je do mosta i vratila se nazad preko nas na Henrikovce, kao da ju je netko raketom odbio. Druga je pala u vuku ispod mosta. Treća — s bojevom glavom, što sam prvi put vidjela — došla je do puta prema Pačetinu i opet kao da ju je netko vratio nazad. Oko Ane je kružila dva puta. Skočila sam s ostalima; razbila sam glavu o ciglu, nisam ni znala što se događa. Oni su mislili da se više neću pojaviti — a meni je to dalo adrenalin i inat da im vratim sve što su mi napravili: da mu ja poderem košulju, nazovem ga četnikom i vratim one udarce koje sam dobila bez razloga.

Zapovijedanje i veza

Vrlo brzo postala sam zapovjednica desetine. Nakon toga podijelili smo se i dobili oznake: Koz deset, Brdo jedan, Brdo dva i slična imena. Veza nam je bila „Kondor“ i prve motorole. Staviš, a ništa — zoveš i ništa. Bacila sam je i rekla: „To smeće mi ne treba; radije ću otići pitati pa se vratiti, prije ću doznati nego preko veze.“ Onda su nam provukli žičane telefone. Ali kad god je pala granata, prošao traktor ili se dijete zaigralo — žice bi se presjekle i opet nemamo veze.

Selo i obitelj

Selo se polako praznilo. Moje dijete od osam godina ostalo je kod moje mame na kraju sela, iza groblja, s bakom i djedom i nekom živinom. Mama, pokoj joj duši, bila je protiv da idem u vojsku. Rekla sam: „On ima tebe, a ako poginem, imat će i mamu u rovu — kao što danas partizani imaju.“

Suprug

Muž je u početku bio ljut: „Ostani ti kod kuće, ja ću ići — zašto ti?“ Rekla sam: „Tko će ti tamo skuhati? Ja ću biti tamo, neću biti dalje.“ Na kraju je on završio u jednoj desetini, ja u drugoj jer se nismo mogli složiti da ostanem. Poslije svake tutnjave dolazio je provjeriti što je sa mnom; ako nije bilo veze, došao bi biciklom ili kako god je mogao, samo da vidi jesam li živa.

Posljednji veliki napad i stabilizacija

Prvi pravi napad na Nuštar bio je strašan. Kiša je padala kao da se nebo spojilo sa zemljom. Ljudi su bježali s djecom u naručju. Mi smo pružali otpor koliko smo mogli — s kumulativnim minama, molotovljevima koktelima, puškama i hrabrošću. Sjećam se noći kad smo u borbi izvlačili tijelo našeg zapovjednika **Antun Ereš**. Granate su padale na groblje pa smo se skrivali u grobnicama, pucali iza spomenika i zidova.

Najviše sam se bojala zvuka minobacača.

Posljednji veliki napad - 05. listopada bio je posljednji veliki napad na Nuštar. Nakon toga stabilizirali smo obranu. Imali smo protuoklopno oružje i oruđa. Došla je pomoć — tenkovi, stigli su Varaždinci, ljudi iz Županje i Osijeka. Tada je selo bilo puno branitelja jer su nas avioni danima raketirali i svi su očekivali još jedan udar.

Poslije priznanja Hrvatske, 1992., nakon petnaestak–dvadesetak dana, imenovana sam zapovjednicom voda. Preuzela sam Brdo 1, Kos 10 i još jednu desetinu koja je bila bez zapovjednika.

IC uređaj i motrenje

Na položaj nam je dolazio Andrija Andabak i donio IC-uređaj. Oduševio me: mogla sam noću gledati što rade na Henrikovcima. Penjala sam se kat više — pa mi nije bilo dosta — pa sam sjela na dimnjak gdje je falio crijep i gledala cijelu noć, ne znajući da to škodi očima. Četiri dana držala sam hladne obloge, nisam mogla gledati. Kad IC više nisam imala, skinula sam s transportera periskop i gledala iz samog rova. Dalekozora nismo imali — snašli smo periskop.

Utvrdivanje

Ukopavali smo se i gradili veće zemunice i tranšeje. Svakih deset metara bio je ukopani vatreni položaj kako bi se nosila mogla provući ako je netko ranjen. Minirali smo i jedan podrum kuće jer je tranšeja ulazila u taj podrum: razbili smo beton da možemo unijeti ranjenika, a taj je podrum bio povezan zidom s drugim dvorištem pa se noću bez svjetla moglo vozilom manevrirati. Smjene smo radili upravo kroz taj podrum: jedan ulazi, drugi izlazi. Imali smo zemunicu ukopanu dva i pol metra u zemlju; gore je bila građa, folija i zemlja. Zemunica je bila 4 × 4 metra.

Paket iz Njemačke i „fosforni štapići“

Stigao je paket iz Njemačke: ja i muž dobili smo maskirne američke uniforme; poslala ih moja sestra. U paketu su bila i četiri štapića za koje nismo znali što su. Mrdali smo ih amo–tamo; na engleskom je pisalo, nitko nije znao pročitati. Udarila sam jednim o zemlju i jako je zasvijetlio. Shvatili smo da su to fosforni štapići — da vidimo gdje smo. Svezala sam jedan na šljivu iznad zemunice, aktivirala ga i pobjegla. Cijelu noć i cijeli dan tukli su po tom štapiću; šljive su popadale. Bila sam ponosna i vikala: „Nemate više!“ Oni su uzvratili gadno: puštali su zvukove ljudi i djece koji plaču i urlaju od boli. Koža i kosti su se ježile — psihološko ubijanje.

Diverzija na VBR

Znala sam gdje im je postavljen VBR. Moj ujak bio je pirotehničar; od njega sam ukrala sporo-goreći štapin od četiri metra. Iz kamiona sam izvukla četiri štapića dinamita. Vidjela sam kako se stavlja

štapin da aktivira mine. Sve sam zalijepila, povezala žicom od poljskog telefona, ostavila sve osim puške i rapa i otišla prema Cerićkom putu, gdje su im kamioni s granatama za VBR stajali. Bili su pijani, pjevali oko male vatrice, kružila je boca. Znam svaku uvalu ondje — rođena sam i radila tamo. Postavila sam pod kamion štapin s tritolom, potpalila i „uhvatila maglu“. Upala sam u minsko polje — ali sam znala kako su mine postavljene. Trebalo je u mraku naći prvu minu. Kad sam je našla, bila sam slobodna, jer je raspored bio: jedna — deset koraka desno — jedna naprijed; opet deset desno — jedna naprijed. Tamo su poginula dva dečka; kad sam poslije došla reći razminiračima gdje su mine, smijali su se: „Žena došla govoriti gdje je mina.“ Izašla sam kad sam našla prvu. Dok sam se kotrljala niz brdo, kamion je odletio u zrak. Nastala je opća panika; pucali su iz pušaka na sve strane — i iz Cerića i s Henrikovaca. Nisu znali što se događa ni tko je tamo. U stvari, došla je „jedna nedovršena budala“ to napraviti. Kad je moj ujak Josip čuo, pitao je: „Gdje je Jasna?“, jer odmah znao da sam ja u pitanju.

Životinje i ratna svakodnevica

Odmalena volim životinje. Pokojni djed me učio svemu: nekad nije bilo veterinara, pa je štrojio svinje i cijepio voćke. Štrojenje znači uklanjanje testisa kod muških svinja da ne idu u rasplod, nego u tov — da budu bravci od 250 kilograma, a ne 150 za rasplod. Imala sam krmače, koze, zečeve, pure, patke, guske, fazane, golubove — što god sam našla; bile su i „japanske“ guske. Nakon napada na Nuštar morala sam otići sa položaja i nisam mogla hraniti stoku. Nisam htjela da krepaju od gladi — otvorila sam vrata da idu u polje.

Imala sam kozu s rogovima, dobila sam je kao treće jare, odgojenu na flašicu — nazvala sam je Regica. Stoku sam pustila i krenula na položaj. Priključila su mi se dva napuštena psa koja sam hranila; uvijek sam nosila jednu konzervu za njih i jednu za sebe. Koza je krenula za mnom; bila je prgava. Kako nismo imali suhih madraca, unosili smo slamu u podrum spaljene kuće da ne ležimo na betonu. U toj slami našla sam malo prase, tek opraseno, sedam-osam dana staro — jedva živo.

Koza je preskakala ogradu gdje je virila armatura i rasjekla vime. Srušila sam je, sjela na nju i sašila vime strunom; čistila sam rakijom, ali se zacrvenilo i trebalo je lijekova. Uspostavila sam vezu s obitelji, otišla u Bošnjake i kod veterinara molila željezo za prase i tetanus za kozu. Rekla sam adresu — „Nuštar, Poljska 12“ — i tražila i antibiotik. Koza se u međuvremenu ojanjila — dvoje jaradi: jedno šareno crno-bijelo i jedno bijelo. Prasetu sam dala željezo, imalo je šugu pa sam ga kupala u krilu, češljem skidala kao djetetu tjemenjaču i mazala mašću. Bojala sam se da ga psi ne bi ugrizli zbog mirisa masti pa sam ga brisala krpom. Napravila sam mu „kupati“ — iskopala rupu i nalila vode da se može valjati u blatu. Onda se dođe trljati o nas; bježali smo na balkon.

Da je ne izgubim, psu sam stavila kajiš, a prasetu isto; žicom od pokidanog telefona svezala sam da pas vodi prase kad ga zovem — hoće-neće, moralo je s nama. Prase sam nazvala Uška jer su mu uši ostale zakržljale.

Kad sam išla u dvorac po sljedovanje ili municiju, vozila sam se malom ponikom (poni bicikl) s košarom. Jedan pas bi trčao, a kad bi se umorio, uskočio bi u košaru i išao sa mnom u dvorac. Tamo su se bunili što psa vodim unutra. Rekla sam: „Ajde ga vi otjerajte.“ Branio me — nije dao nikome ruku pružiti prema meni; zarezao bi.

„Moji stražari“

Zapovjednik Skeo došao je u bazu (vatreni položaj bio je oko 300 metara dalje) i pitao tko je na položaju. „Jasna — samo Jasna.“ Razljutio se: „Kako vas nije sram da žena bude sama na straži? Nitko ne zna je li ranjena!“ Nisu mu stigli objasniti da nitko ne ide sa mnom jer su se bojali — sa mnom su

išla dva psa i prase. To su bili moji vjerni stražari. Nisu se bojali granata. Jedan — Džingo — imao je jedno uho ovako, drugo onako; drugi je bio Riki. Mješanci, seoski psi; jednom je rep bio odrezan, drugome ne. Zimi je jedan ležao na koljenima, drugi na stopalima, a prase mi je grijalo leđa.

Kad bi netko nailazio, Džingo bi zarežao; kad bih rekla „pssst“, utišao bi se. Riki bi se samo digao, bez lajanja, dao znak i opet legao — mir. Jednom su zapovjednik i još dvojica došli bahato da me uplaše. Sjela sam u sjenu ispod povišenog balkona — puška se od zime zalijepila za rukavicu. Psi su reagirali; Riki im je prišao s leđa i zalajao, Džingo skočio s koljena, a Uška je zgrabila zapovjednika za vojničku čizmu i drmusala dok se čizma nije otkopčala. Ostala mu je i velika plavica na nozi. Nakon toga nitko više nije dolazio „na kvarno“.

Prase je naraslo na 100–110 kilograma, i dalje me slušalo, ali se počelo tjerati. Dva–tri puta uspjela sam ga zatvoriti dok prođe; uštrojiti ga nisam mogla, a zaklati nisam imala srca. Na kraju sam ga prodala da ne gledam kako ga odvođe — pukla bih.

Džimbo nikada nikoga nije napao ako nije bio napadnut. Mijenjali smo položajne kuće jer je jedna bila previše otvorena prema polju; snajper je svako malo zviždao. Jednom je jedan pričuvni policajac bacio kamen na psa; pas je na njega jurnuo, a on je potegnuo pištolj. Ja sam iz kuće podigla pušku: „Ti mene — ja tebe.“ Rekla sam mu: „Pas je veći branitelj od tebe — on je 0–24 na položaju.“ Moju svinju nitko nikada nije taknuo. Dok je bila mala (15–30 kila) htjeli su je okrenuti na ražanj kad me nema; kad je prešla 50 kila, više nije bila „interesantna“. Bilo je i divljih svinja; kad bi koja pala, ogulili bismo i pečenku radili na bocama plina koje smo nalazili jer nije bilo što jesti. A da je netko stvarno krenuo na moju svinju — ne znam kako bi prošao; bojim se da bi ostao kraći za koju nogu.

Poraće i kasniji život

Rat je završio. Radila sam po kući. Posla nije bilo; Henrikovci su bili ugašeni, firme propale. Išla sam po tuđim njivama kopati da zaradim; kći je upisala poljoprivrednu školu. Bilo nas je pet–šest žena; snalazile smo se — jedna nađe posao ovdje, druga ondje — i tako smo preživjele.

U međuvremenu sam pokušavala nešto izboriti od vojske. Gospodin Milićević (109. brigada), iako je brigada bila ugašena, ostao je u vojarni da piše ratne putove i dokumente. Papire sam četiri puta predala u Osijek — četiri puta su nestali. Kao da ih nikada nisam predala.

Prijavila sam se u Ministarstvu branitelja za prekvalifikaciju. Ante Miš iz Požege, koji je kod nas postavljao mine (ja sam im držala osiguranje, zato znam proceduru), predložio mi je da upišem pirotehničarski tečaj i spominjao odlazak na Kosovo (razminiranje) kao zapovjednica voda. Istodobno je bila ponuđena i obuka za njegovateljicu u nuštarskom domu. Odabrala sam oboje; Ministarstvo je platilo. Tri mjeseca ubrzane škole i — isti dan kad sam završila — stigne poziv u dom na posao. Bicala sam između rizika i obitelji; zvali su me još nekoliko puta i č u vali mi mjesto, ali zaposlila sam se u domu.

Zatim je uslijedila obiteljska tragedija: muž je naglo obolio od raka jednjaka; otac je dobio rak pluća, svekrva je postala nepokretna zbog raka kostiju. Radila sam 12/24 i 12/48; muž je imao stoma i hranila sam ga špricom. U četiri dana umrli su mi otac i muž. Kći je 26. studenoga rodila sina; pupkovina dva puta oko vrata, ona krvari, boji se transfuzije. Rodila je u Vukovaru; dobro je da je bila tamo. Unuku su kasnije 12 puta vadili koštanu srž zbog sumnje na posljedice nedostatka kisika — hvala Bogu, zdrav je.

Muž mi je prije toga kupio Peugeot 206 da ne idem biciklom na posao: „Na toj cesti se gine — nećeš ostati invalid.“ Nakon godinu dana umrla je i njegova majka.

Sve to me slomilo — tri godine sam bila u Jankomiru. Još iz ratnih dana nosim i epizodu spašavanja grupe s djecom nakon pada Vukovara: dovela sam ih u podrum prve kuće; djeca bosa, mokra, blatna, šest dana hoda iz Bogdanovaca, jeli su smrznuti kupus s polja. Tada sam prvi put tresla tri dana i dobila tablete za smirenje.

Ranjenike nisam ostavljala: znala sam na leđima iznijeti čovjeka visokog dva metra i 120 kila, pogođenog snajperom, do prvih kuća — preživio je.

Na kraju sam otišla na bolovanje, potom u Jankomir (psihijatrijska bolnica). Molila sam doktoricu za šifru da mogu u mirovinu: štitnjača operirana zbog karcinoma, koljena šest puta, šake operirane, rame čeka operaciju, kralježnica stradala. U ratu me mina digla i zalijepila za zid; izobličila — bez otvorene rane, ali s teškim posljedicama.

Mirovinu sam ostvarila u Zagrebu. Ovdje više nisam htjela predavati papire. Platila sam 300 maraka ženi da me prijavi na adresu kako bih mogla predati u Tvrtkovo. U mirovini sam oko 15 godina. Nedavno sam opet predala dokumente jer mi nisu obračunali čin i dužnost — razlika 200 eura. U mirovinskom kažu: „Deset godina propada, zadnjih pet se može isplatiti.“ Podnijela sam i tužbu protiv države koju sam branila — to mi je najteže.

Danas živim malo u Nuštru, malo u Vinkovcima. Kći je s četiri škole otišla u Njemačku jer ovdje nije našla posao (poljoprivreda s državnim ispitom za pesticide, zaštitar, daktilograf — sve završeno). Imam četvero unučadi: dvije unuke i dva unuka. Najstarija unuka je na fakultetu u Rijeci s prosjekom 5.0 i govori četiri jezika; jedan unuk je autoelektričar, drugi je na drugoj godini s četvorkom (cura je u pitanju, pa malo manje uči — treba ga „stegnuti“). Djeca su samostalna; ja uskačem kad „zagusti“. Kupila sam im perilicu, sušilicu, perilicu suđa. Zovu me: „Bako, kako radiš palačinke?“ — pa preko telefona: „Toliko brašna, toliko mlijeka...“, a ja dođem za sat vremena provjeriti — napravili su.

Živim sama s jednom grlicom; kažu da je japanska, s crvenkastim perjem. Nikad nije zatvorena, ali zna da ne smije dalje od prozora. Doziva me: „Hu!“ — pravim se da spavam; spusti se niže, opet „Hu!“, pa krene pjevati, ja kažem: „Ššš!“ — sleti mi na glavu i pobjegne, pa se „smije“. Dođe na prst, umiljava se. Moj mali, perjati čuvar.

Puno toga sam ispričala, a zapravo sam ispričala malo — ovo su samo dijelovi onoga što smo doživjeli. U ona tri mjeseca pakla od granata gledali smo se kao brat brata i sestra sestru; ginuli smo jedni za druge i vukli jedni druge iz rovova. To ne mogu zaboraviti. Danas mi je žao što se dijelimo po udrugama, tko će biti predsjednik, tko što — a nitko ne gleda stvarne žrtve. Moja sestrična je spaljena, nema 70 % kože, 28 operacija i cijeli život pakao. Svatko ima svoj pakao — ne može se uspoređivati moja tri mjeseca s nečijim cijelim životom.

Moj ratni put

- Pristupila sam 06.07.1991. i raspoređena na položaj u ulici Marina Držića prema okupiranom Ceriću, koji je bio jedan od najtežih položaja linije obrane.
- Od 03.10.1991. do 07.10.1991. bila sam na položaju prema Marincima.
- 01.01.1992. unaprijeđena sam u zapovjednicu voda i obnašala dužnost u pratećem protuoklopnom vodu; sama sam rukovala protuoklopnim naoružanjem.
- Potom sam bila raspoređena na položaj prema selu Ostrovo.
- Za požrtvornost i istaknuto držanje na položaju dobila sam Zahvalnicu Ministarstva obrane Republike Hrvatske na prijedlog generala bojnika Zvonimira Červenka, 15.05.1993.

- Dobila sam prvi pričuvni čin zastavnika uredbom Predsjednika Republike, 07.04.1994.
- Dobila sam Zahvalnicu 109. vinkovačke brigade, 24.01.1994.
- Dobila sam Spomenicu Domovinskog rata, 24.07.1996.
- Dobila sam Zahvalnicu zapovjednika 2. Zbornog područja OS RH, generala Đure Dečaka, 05.10.1996.

AUTOR ČLANKA: DRAŽEN ŠEMOVČAN

VRIJEME OBJAVE: 08.10.2025. 16:11:00 sati

LINK: <https://portal.braniteljski-forum.com/blog/vijesti/jasna-iz-nustra-puska-prase-i-dva-psa-moja-straza-i-moj-zivot>

ZNAKOVA (BEZ RAZMAKA): 15 746

KARTICA: 9